

О. П. Подра, Х. Б. Стамбульська
Національний університет «Львівська політехніка»

ОФШОРНІ ЮРИСДИКЦІЇ ЯК ІНСТРУМЕНТ МІНІМІЗАЦІЇ ПОДАТКОВОГО НАВАНТАЖЕННЯ

<http://doi.org/>

© Подра О. П., Стамбульська Х. Б., 2022

У статті досліджено значення офшорних юрисдикцій як інструменту мінімізації податкового навантаження. Проаналізовані основні причини виникнення і розвитку офшорних зон, до яких відносяться відмивання коштів, зменшення податкового тиску, захист та збільшення активів, оптимізація трансакційних витрат, відсутність бюрократії та надмірного регулювання, управління ризиками. Встановлено, що використання офшорних схем, має негативний вплив на економіку держави, зокрема через ухилення від оподаткування призводить до зменшення фіскальних потоків, погіршення економічного середовища, виникнення негативних макроекономічних наслідків, зокрема деформацію платіжного балансу, виведення капіталів з країни, формування додаткового тиску на валютний курс, поглиблення корупційних схем.

Ключові слова: офшорна юрисдикція, податкове навантаження, тіньова економіка, прямі іноземні інвестиції.

Постановка проблеми

Мінімізація податкового навантаження є важливим питанням для кожної компанії, оскільки передбачає максимізацію прибутку. Сучасні виклики економічного розвитку, які постають перед економічними суб'єктами в Україні, спонукають їх до використання різноманітних шляхів оптимізації та зменшення можливих витрат виробничого циклу. Ця ситуація аж ніяк не є дивною, адже ухилення є певним способом зі сторони власників захистити своє майно, капітал від будь-яких посягань на нього. Однак тут виникає певний резонанс, адже держава зі своєї сторони вимагає сплати податків, а суб'єкти господарювання в свою чергу намагаються протистояти цьому за рахунок зменшення податкового навантаження. Така ситуація спричинена високим рівнем податкового навантаження, який в Україні порівняно із європейськими країнами, до прикладу, є досить високим, і це створює загрозу для стабільного функціонування економічних суб'єктів та розвитку підприємницького сектору.

Актуальність дослідження

В умовах посилення процесів глобалізації відбувається зростання мобільності ринку світового капіталу, а отже, спостерігається можливість перерозподілу фінансових потоків між країнами, активізується роль та значення офшорних юрисдикцій, які надають різні податкові пільги та привілеї іноземним компаніям, забезпечуючи таким чином свій стабільний дохід. Як не дивно, але створенню офшорних зон – офшорних юрисдикцій далеко від фінансових центрів і досить часто у країнах третього світу сприяли не тільки наявність сприятливого клімату для інвесторів, а також розви-

ток міжнародної торгівлі та ТНК, які намагаються максимально ефективно використовувати всі доступні інструменти міжнародного податкового планування. Отже, створені в офшорних юрисдикціях банки, страхові, інвестиційні компанії, реєстраційні агенції стали повноцінними учасниками світового фінансового ринку. Використання офшорингу як нового способу ведення бізнесу, що дозволяє оптимізувати податкове навантаження та збільшувати капіталізацію компанії, забезпечуючи її швидкий розвиток, конкурентоспроможність та адаптивність обумовлює актуальність та своєчасність дослідження.

Формулювання цілей статті

Метою дослідження є аналіз поняття офшорних юрисдикцій, як одного із інструментів мінімізації податкового навантаження, виокремлення ключових аспектів діяльності офшорних зон, визначення рівня їх впливу на бізнес та економіку держави.

Аналіз останніх досліджень і публікацій

Особливості ведення офшорної фінансової діяльності, функціонування офшорних юрисдикцій, визначення їх впливу на економіки країн-донорів досліджують як вітчизняні, так і зарубіжні науковці, зокрема, І. Комар [1], В. Франчук, А. Пришла [2], В. Єрмоленко [3], Т. Гурова, А. Єфременко [4], З. Луцишин, Н. Южаніна, Т. Фролова, М. Мазур, Д. Перебийніс [5], та ін. І. Леган та І. Супрунова [6] розглядають офшорні юрисдикції як інструмент тінізації економіки та транснаціональної злочинності. Вчені встановили, що поширення офшорів спричиняє фінансові кризи, пов'язані з масовим відтоком капіталів із метою несплати податків і приховування тіньових доходів або доходів, отриманих злочинним шляхом, сприяє тінізації економіки та поширенню транснаціональної злочинності. О. Чеберяко [7] дослідив сутність офшорної фінансової діяльності та її вплив на економіку України, встановив, що негативний вплив на економіку проявляється у недобросовісній податковій конкуренції, яка скорочує базу оподаткування та надходження до національного бюджету, сприяє відтоку капіталу, підтримці тіньової економіки.

Виклад основного матеріалу дослідження

Офшорні юрисдикції займають одне із ключових місць у світовому русі капіталу. Так, на думку деяких фахівців, в офшорних зонах перебуває приблизно 55 % загальної вартості світового капіталу, а через них проходить більше половини фінансових угод. Згідно з дослідженням 2020 року, проведеним Паризькою Організацією економічного співробітництва та розвитку, щонайменше 11,3 трильйона доларів утримуються в офшорах [8]. Через складність і закритість офшорної системи неможливо знати, яка частина цього багатства пов'язана з ухиленням від сплати податків та іншими злочинами, а яка з коштів, які надходять із законних джерел і про які повідомляють відповідні органи влади.

Для українських підприємців офшорні юрисдикції є одним із найзручніших засобів збереження капіталу шляхом зменшення податкового навантаження, іноді – втечі від сплати податків з огляду на нелегальні мотиви.

Офшорні зони – це держава чи окрема територія держави, законодавство яких частково або повністю звільняє від оподаткування доходи компаній, отримані поза межами кордонів юрисдикції їх реєстрації. Умовою для того щоб вважати компанію офшорною, є відсутність у неї господарської діяльності в межах країни реєстрації [1, 2].

В історичному аспекті перші офшорні зони з'явилися вже на початку ХХ століття в Швейцарії, де був прийнятий закон, який зобов'язував фінансової установи гарантувати конфіденційність інформації про стан банківських рахунків клієнта [2].

Практично всі офшорні зони є або офіційно, або фактично незалежними державами, і відповідно вільні економічні зони створюються на всій території держави. Саме цей фактор визначає

їхнє успішне функціонування: якими б широкими не були повноваження керуючої компанії, інвестори завжди будуть враховувати, на території якої країни їм доведеться вести бізнес.

Кожна держава на власний розсуд формує перелік країн, які відносяться до офшорних юрисдикцій. Так в Україні перелік офшорних зон визначено у розпорядженні КМУ від 23 лютого 2011 р. № 143-р «Про віднесення держав до переліку офшорних зон» та у постанові КМУ від 27 грудня 2017 р. № 1045 «Про затвердження переліку держав (територій), які відповідають критеріям, установленим підпунктом 39.2.1.2 підпункту 39.2.1 пункту 39.2 статті 39 Податкового кодексу України, та визнання таким, що втратило чинність».

Серед міжнародних організацій, які ведуть списки офшорних зон (юрисдикцій), найбільший авторитет мають: Організація економічного співробітництва і розвитку (ОЕСР) та Міжнародний міжурядовий орган по боротьбі з відмиванням кримінальних капіталів і фінансування тероризму (FATF – Financial Action Task Force).

Так основною метою виникнення і розвитку офшорних юрисдикцій є певна неузгодженість між державою, яка прагне повністю контролювати фінансову ситуацію в національних межах, і громадянами, які зі своєї сторони не бажають бути підконтрольними і віддавати свій прибуток у вигляді податків [3].

За останні два десятиліття зростаючий попит клієнтів на офшори переважно призвів до політичної та економічної нестабільності, зростаючої глобалізації ринків, високого рівня оподаткування та більш ефективного стягнення податків. А відповідно кількість створених офшорних компаній зростає, основними мотивами яких є низка факторів, зокрема: відмивання коштів, зменшення податкового тиску, захист та збільшення активів, оптимізація трансакційних витрат, відсутність бюрократії та надмірного регулювання, управління ризиками [4].

Одним із основних мотивів використання офшорних юрисдикцій є зменшення податкового тиску суб'єктів господарської діяльності. Згідно з офіційними статистичними даними, рівень податкового навантаження на підприємства в Україні, коливався в межах від 25,41 до 27,76 впродовж 2015–2019 рр. (табл. 1) [5, 10].

Таблиця 1

Показники податкового навантаження на підприємства України 2015–2019 рр. [5, 10]

Показники	Роки					Відносне відхилення 2019 р. від 2015 р.
	2015	2016	2017	2018	2019	
ВВП млрд грн	1979,5	2383,2	2982,9	3558,7	3946,6	99,37
Податкові надходження до Зведеного бюджету України, млрд грн	507	651	828	987	1003	97,83
Податок на доходи фізичних осіб, млрд грн	178	236	314	375	348	95,5
Податок на прибуток підпри- ємств, млрд грн	100	138	186	230	256	156
Акцизний податок, млрд грн	63	90	121	133	130	106,35
Рентна плата, млрд грн	46	47	51	50	56	21,74
Інші податкові надходження, млрд грн	81	80	83	93	105	29,63
Рівень податкового навантаження, %	25,53	27,33	27,76	273,73	25,41	-047

Отже, як бачимо загальний рівень податкового навантаження за аналізовані роки практично не змінився. Хоча згідно з Paying Taxes 2019 (щорічний спільний проєкт Світового Банку і компанії PwC) у світі податкове навантаження (із соціальними нарахуваннями) знаходиться в межах 21,8 % (Японія), 28,6 % (США), 54,2 % (Швеція), 52,8 % (Данія), в середньому в західноєвропейських країнах – 41 %, в світі – 40,4 %; в Україні – 26–27 % [11]. Порівняно з зарубіжними країнами, номіналь-

ний рівень податкового навантаження в Україні нижчий, ніж у США, Канаді, Великобританії та Німеччині, проте реальне податкове навантаження, яке враховує ще й віддачу податкової системи, тобто рівень задоволення потреб платників за рахунок податків, є значно більшим.

У результаті, вище окресленої ситуації, зростає актуальність застосування як легальних, так і нелегальних схем мінімізації податкового навантаження як можливості зменшення податкового тиску серед підприємств України, які здійснюватимуть негативний вплив на економіку країни.

Мінімізацію податкового навантаження доцільно розглядати як складне явище, яке безпосередньо пов'язане із застосуванням сукупності інструментів та заходів, які спрямовуються на зменшення суми податкових платежів шляхом [12]: зменшення бази оподаткування за більшістю податків та зборів; оптимізації податкового навантаження у майбутньому шляхом вибору найбільш доцільних з точки зору співвідношення «доходи–податкові платежі» схем функціонування економічного суб'єкта.

Вищевказані заходи можна розглядати з двох сторін застосування: легальній та нелегальній. Легальні схеми тінізації податкового навантаження полягають у виборі вигідних форм функціонування суб'єктів господарської діяльності, здійсненні звільнених від оподаткування видів економічної діяльності та операцій, автоматизації процедур нарахування та сплати податків [12].

Одним із способів уникнення від сплати податків є використання офшорних схем, зокрема [12]:

- використання класичних офшорних зон – країни, де реєструються використання класичних схем ведення бізнесу на території країн-офшорів – реєстрація компанії на території офшорних зон без ведення подальшої діяльності на ній, а відповідно – і повному звільненні від оподаткування, ведення бухгалтерської та фінансової звітності в обмін на сплату фіксованого щорічного збору;
- реєстрація компанії в юрисдикціях з низькими ставками оподаткування для визначених типів компаній, зокрема: нерезидентських, міжнародних;
- реєстрація компанії в юрисдикціях з високими показниками репутабельності бізнесу та спектром податкових пільг;
- використання юрисдикцій з лояльним валютним та банківським контролем, у яких відсутні обмеження для банківських установ на діяльність з офшорними компаніями або відкриття для своїх клієнтів рахунків на територіях країн-офшорів.

За рахунок вище зазначених схем компанії мають змогу зменшити податкове навантаження, а відповідно збільшити розмір чистого прибутку, що і є найголовнішою перевагою та першочерговою причиною їх використання. Однак в той же час, використання офшорних схем, має негативний вплив на економіку держави. На разі, наявний широкий спектр схем та інструментів ухилення від оподаткування, комплексне застосування яких спричиняє, окрім зменшення фіскальних потоків, погіршення економічного середовища, виникнення негативних макроекономічних наслідків: деформацію платіжного балансу, виведення капіталів з країни, формування додаткового тиску на валютний курс, деструктивний вплив на формування різновекторних пріоритетів митної та податкової політики країни, поглиблення корупційних схем. Загалом зазначені втрати знаходять своє відображення в значних обсягах недоотриманих доходів бюджету та зниження здатності державних органів до виконання покладених на них функцій на повноважень.

Для українського бізнесу офшорні зони довгий час служили каналом для відмивання грошей і вивезення капіталу. Особливою популярністю користувався Кіпр, який до приєднання до Євросоюзу був найбільшою державою-транспортером напівкримінальних грошей.

В експертній платформі «CASE Україна» підрахували, що за останні три роки ринок офшорних капіталів в Україні скоротився майже вдвічі. Відповідно, скоротилися і втрати національного бюджету, спричинені вимиванням капіталу в офшорні юрисдикції: з 55–65 млрд грн у 2017 р. до 15–30 млрд грн у 2020 р., в той же час обсяг коштів, виведених в офшори також скоротився і оцінювався на рівні 120–200 млрд грн у 2020 р., а в 2017 становив 260–320 млрд грн [13]. Однак це сталося не через зниження чи лібералізацію податкових ставок, а у зв'язку з посиленням регулятор-

ного тиску в юрисдикціях, де розташовані офшори. Особливо велику роль відіграли нові правила щодо розкриття кінцевих бенефіціарів [15, 16].

Офшорні юрисдикції також є одним із інструментів тінізації економіки держави. Так, за даними Мінекономрозвитку, рівень тіньової економіки в Україні в 2021 році склав 31 % від обсягу офіційного ВВП, що на 1 в.п. менше порівняно із 2020 роком [15, 16]. Як бачимо з рис. 1, тенденція щодо рівня тіньової економіки України впродовж 2010–2021 рр. є стабільною.

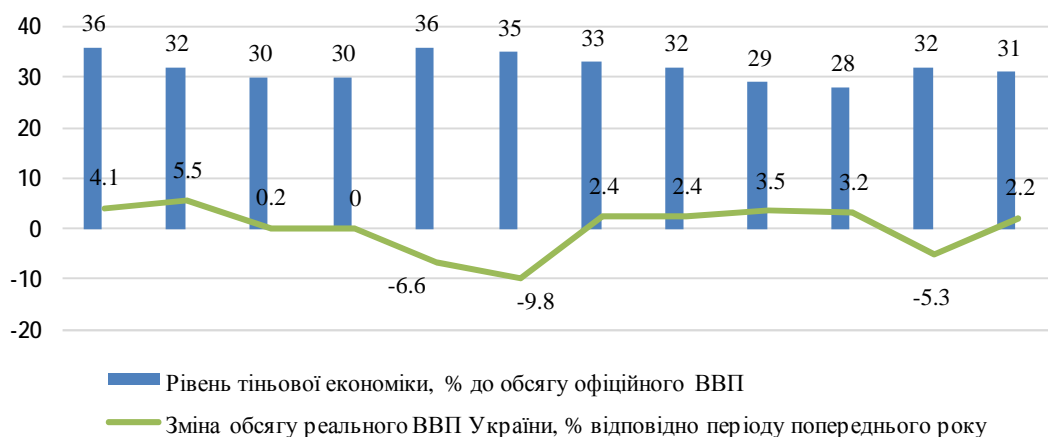

Рис. 1. Рівень тіньової економіки України та темпи приросту/зниження рівня реального ВВП [15]

У розрізі видів економічної діяльності рівень тіньового сектору у 2021 році зменшився порівняно із 2020 роком, як свідчать дані з рис. 2. Найбільш суттєвим зменшення частки тіньового сектору було у ВЕД «Операції з нерухомими майном» (на 14 в. п. до 30 % від обсягу ВДВ у ВЕД), у ВЕД «Транспорт, складське господарство, поштова та кур'єрська діяльність» (на 10 в. п. до 44 %), у переробній промисловості (на 9 в. п. до 26 %), у добувній промисловості і розробленні кар'єрів (на 8 в. п. до 34 %), та у ВЕД «Оптова та роздрібна торгівля» (на 7 в. п. до 19 % відповідно). У ВЕД «Будівництво» частка тіньового сектору залишилася незмінною (на рівні 28 % від обсягу ВДВ у ВЕД). Збільшення частки тіньової економіки, як цьогорічна тенденція зберігається, у ВЕД «Фінансова та страхова діяльність» (на 3 в. п. до 30 % від обсягу ВДВ у ВЕД) [15, 16].

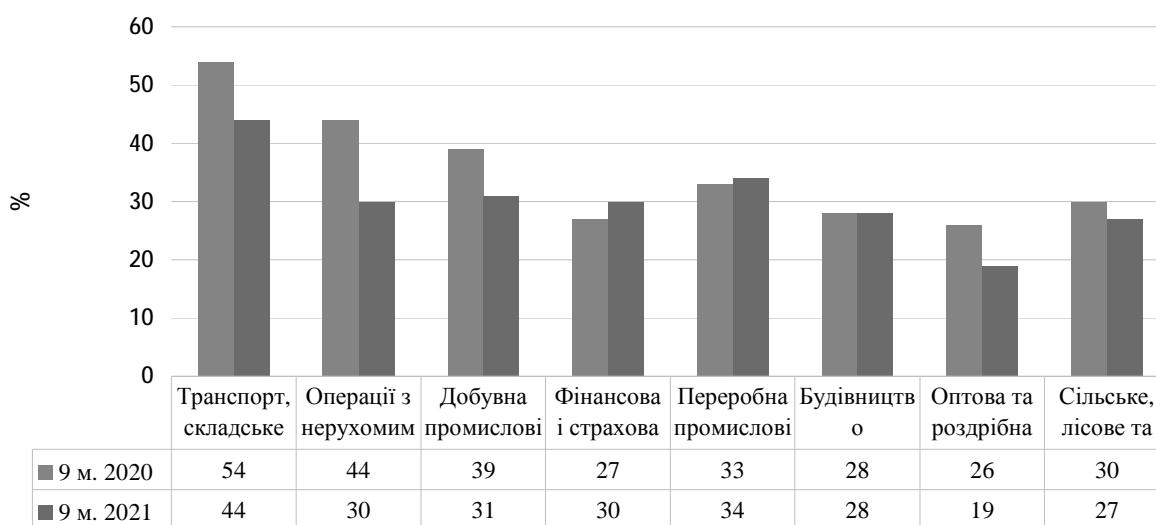

Рис. 2. Рівень тіньової економіки за видами економічної діяльності, % від обсягу офіційного ВДВ відповідного ВЕД [15]

Загалом українські суб'єкти зовнішньоекономічної діяльності, експортуючи товари та послуги, досить часто використовують країн зі зменшеним податковим навантаженням. До прикладу підприємства в аграрному секторі з метою тінзації ринку використовують такі схеми: офшорні схеми експорту, заниження обсягів виробництва та реалізації, готівкові розрахунки під час закупівлі, заниження сплати єдиного фіксованого податку сільськогосподарськими товаровиробниками через заниження обсягів оброблених земель, використання спрощеної системи оподаткування для ведення несільськогосподарської діяльності. Так за останні чотири роки сума неповернення валютної виручки з використанням вищевказаних тінзових схем реалізації зерна, олійних культур і продуктів переробки досягла 6 млрд доларів. З червня 2019 року по вересень 2020 року становила понад 2 млрд. Сума завданих збитків державі складає приблизно 2 % ВВП України [16].

Доцільно звернути увагу на ще одну причину популярності та поширення офшорів – вигідні умови для інвестування та розвитку бізнесу. Частина капіталу, що виводиться з країни, згодом повертається у вигляді іноземних інвестицій. Такі інвестиції у сучасній економіці отримали назву «round-trip» інвестицій від англійського словосполучення «round-trip», що дослівно означає «подорож туди-назад». Зазначений термін використовується в телекомунікації для позначення часу, що необхідний для передавання сигналу від передавача до отримувача. Відповідно «roundtrip» – це українські інвестиції, що попередньо були виведені до офшорних юрисдикцій, а згодом повернулися як іноземні інвестиції. Зокрема згідно дослідження Гобели В. обсяг прямих іноземних інвестицій (ППІ) в Україні у 2019 р. становив 2024,0 млн дол США, а «round-trip» інвестицій – 1046 млн дол США, у 2018 р. – 1870,0 млн дол США та 485 млн дол США відповідно, в 2017 р. – 2331,0 млн дол США та 270 млн дол США відповідно [17].

Використання офшорних зон має певні переваги та загрози для бізнесу (табл.2) та економіки країни (табл. 2).

Таблиця 2

Переваги та загрози використання офшорних юрисдикцій для бізнесу та економіки [17]

Переваги та загрози використання офшорних юрисдикцій для бізнесу	
Переваги	Загрози
Низьке податкове навантаження та спрощена система звітності	Посилена увага фіскальних і правоохоронних органів до зареєстрованих у офшорах підприємств
Спрощений доступ до міжнародних фінансових ринків	Державні обмеження на придбання активів нерезидентами, необхідність отримання ліцензій для діяльності тощо
Захищеність майнових та інших прав, міжнародна правова захищеність від корупції і рейдерства, судовий захист відповідно до положень міжнародного права	Державні бар'єри щодо діяльності у сфері забезпечення національної безпеки та військово-промислового комплексу
Конфіденційність інформації стосовно власників бізнесу та обсягів фінансово-економічної діяльності, а також захист такої інформації	Погіршення ділової репутації через використання офшору, необхідність доводити, що капітал, яким володіє компанія, не набутий злочинним шляхом
Переваги та загрози використання офшорних юрисдикцій для економіки держави	
Переваги	Загрози
Наявність гнучких і дієвих механізмів реінвестування коштів у національну економіку завдяки доступу до світової фінансової системи	Зменшення податкових надходжень і доходів бюджету
Можливість уникнення правових колізій і захист бізнес-структур відповідно до положень міжнародного права	Відтік капіталу за кордон
	Виведення незаконно отриманих коштів та їх легалізація
	Тінзація економіки

Враховуючи ситуацію із використанням офшорних юрисдикцій та рівнем тіньової економіки в Україні доцільно визначити заходи щодо протидії легалізації коштів, які отримані внаслідок ухилення від сплати податків, в офшорних юрисдикціях.

У боротьбі у мінімізацією та оптимізацією оподаткування та ухилення від сплати податків, за використанням офшорних зон, доцільно вжити ряд заходів, зокрема:

- здійснення контролю за трансфертним ціноутворенням;
- забезпечення умов для висвітлення реальних фінансових результатів суб'єктами господарської діяльності;
- регулювання питання офшорних юрисдикцій на законодавчому рівні, удосконалення та дотримання чинного податкового законодавства;
- здійснення контролю за умисним викривленням чи зміною відомостей щодо бази оподаткуванням;
- здійснення контролю за проведенням експортних операцій із використанням посередників, якими є компанії, розташовані в офшорних зонах;
- виявлення та ліквідація афілійованих компаній, філій, які зареєстровані в офшорних юрисдикціях.

Висновки

Зважаючи на привабливість використання офшорних юрисдикцій для мінімізації податкового навантаження підприємствами, фінансові операції, які з ними проводяться здійснюють негативний вплив на стан економіки України, що зумовлений недоотриманням значних коштів в державний бюджет та розвитку тіньового сектору економіки. З огляду на ситуацію, протидія діяльності підприємств в офшорних зонах повинна здійснюватися на міждержавному та національному рівні з урахуванням глобалізаційних процесів, міжнародних та національних правових норм, які регулюють питання офшорів.

Перспективи подальших досліджень

Перспективою подальших досліджень є пошук заходів протидії негативним наслідкам податкового планування на основі використання офшорних юрисдикцій, а також вирішення проблеми відтоку капіталу через офшорні зони.

Список літератури

1. Комар І. С. (2014). Види офшорних зон та їх вплив на організацію бухгалтерського обліку, *Ефективна економіка*, 6, URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=3111> (дата звернення 9 квітня 2022 р.).
2. Франчук В. І., Пришла А. С. (2015). Основні наукові підходи до визначення поняття «офшорні зони», *Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ. Серія економічна*, 1, 229–237.
3. Єрмоленко В. (2016). Офшори у світі: 7 ключів для розуміння, *Hromadske*, URL: <https://hromadske.ua/posts/ofshory-u-sviti-7-kliuchiv-dlia-rozuminnia>.
4. Гурова Т. А., Єфременко А. В. (2019). Офшорні зони як спосіб збереження капіталу в нестабільній економічній ситуації, URL: http://www.rusnauka.com/35_OINBG_2012/Economics/2_120892.doc.htm (дата звернення 10 квітня 2022 р.).
5. Луцишин З., Южаніна Н., Фролова Т., Мазур М., Перебийніс Д. (2019). Сучасна офшоризація бізнесу у конструкті національної фіскальної безпеки, *Міжнародна економічна політика*, 1, 70–112. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Мер_2019_1_6 (дата звернення 11 квітня 2022 р.).
6. Леган І. М., Супрунова І. В. (2021). Офшорні юрисдикції як інструмент тінізації економіки та транснаціональної злочинності. *Право та державне управління*, 2, 133–139.
7. Чеберяко О. В. (2014). Сутність офшорної фінансової діяльності та її вплив на економіку України. *Актуальні проблеми міжнародних відносин*, 118(2), 46–59. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/apmv_2014_118\(2\)_7](http://nbuv.gov.ua/UJRN/apmv_2014_118(2)_7).

8. Офіційний сайт International consortium of investigative journalists (2021). Offshore havens and hidden riches of world leaders and billionaires exposed in unprecedented leak, URL: <https://www.icij.org/investigations/pandora-papers/global-investigation-tax-havens-offshore/#:~:text=At%20least%20%2411.3%20trillion%20is,for%20Economic%20Cooperation%20and%20Development> (дата звернення 9 квітня 2022 р.).
9. Офіційний сайт Company Express (2021). Офшори. Питання, які часто задають (FAQ), URL: <https://company-express.com/ua/%D0%BF%D0%B8%D1%82%D0%B0%D0%BD%D0%BD%D1%8F/> (дата звернення 9 квітня 2022 р.)
10. Льїн В., Кузьмич С. (2020). Оптимізація податкового тягаря підприємств: вітчизняний та зарубіжний досвід. *Інститут бухгалтерського обліку, контроль та аналіз в умовах глобалізації*, 1. 29–37.
11. Офіційний сайт PwC Global. (2020). Report Paying Taxes 2020 from World Bank Group and PwC. URL: <https://www.pwc.com/gx/en/paying-taxes/pdf/pwc-paying-taxes-2020.pdf> (дата звернення 10 квітня 2022 р.).
12. Тютюнник І. В., Кобушко Я. В. (2018). Інструменти мінімізації податкового навантаження економічними суб'єктами в Україні: порівняльний аналіз та ефекти від застосування, *Економічний аналіз*, 28, 4. 122–130.
13. Офіційний сайт CASE Україна. (2021). Порівняльний аналіз фіскального ефекту від застосування інструментів ухилення/уникнення оподаткування в Україні: 2021, URL: https://case-ukraine.com.ua/content/uploads/2020/09/CASE_Tax-avoidance.pdf
14. Катуршин Б. (2021). Лагідна деофшоризація, *Економічна правда*, URL: <https://www.epravda.com.ua/columns/2021/12/8/680496/> (дата звернення 11 квітня 2022 р.).
15. Офіційний сайт Міністерства економіки України. (2021). Тіньова економіка. Аналітична записка. Загальні тенденції у січні–вересні 2021 р.
16. Гордійчук Д. (2022). Тіньовий сектор в Україні сягає 31 % за неповний 2021 рік, *Економічна правда*. URL: <https://www.epravda.com.ua/news/2022/02/10/682262/> (дата звернення 11 квітня 2022 р.).
17. Гобела В. В. (2020). Офшоризація економіки в конструкті економічної безпеки держави, *Scientific Horizons*, Vol.23, № 12. URL: http://ir.znau.edu.ua/bitstream/123456789/115151/1/SH_2020_23_12_109-120.pdf (дата звернення 11 квітня 2022 р.).

References

1. Komar, I. S (2014). Vydy ofshornykh zon ta yikh vplyv na orhanizatsiiu bukhgalterskoho obliku [Types of offshore zones and their impact on the organization of accounting]. *Efektivna ekonomika*, № 6. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=3111> (data zvernennia 9 kvitnia 2022 r.) (in Ukrainian).
2. Franchuk, V. I., Pryshla, A. S. (2015). Osnovni naukovi pidkhody do vyznachennia poniattia «ofshorni zony» [Basic scientific approaches to the definition of "offshore zones"], *Naukovyi visnyk Lvivskoho derzhavnogo universytetu vnutrishnikh sprav. Seriya ekonomichna*, 1. 229–237 (in Ukrainian).
3. Iermolenko, V. (2016). Ofshory u sviti: 7 kliuchiv dlia rozuminnia [Offshore in the world: 7 keys to understanding], *Hromadske*, retrieved from: <https://hromadske.ua/posts/ofshory-u-sviti-7-kliuchiv-dlia-rozuminnia> (in Ukrainian).
4. Hurova, T. A., Yefremenko, A. V. (2019). Ofshorni zony yak sposib zberezhenia kapitalu v nestabilnii ekonomichnii sytuatsii [Offshore zones as a way to save capital in an unstable economic situation]. URL: http://www.rusnauka.com/35_OINBG_2012/Economics/2_120892.doc.htm (data zvernennia 10 kvitnia 2022 r.) (in Ukrainian).
5. Lutsyshyn, Z., Yuzhanina, N., Frolova, T., Mazur, M., Perebyinis, D. (2019). Suchasna ofshoryzatsiia biznesu u konstrukti natsionalnoi fiskalnoi bezpeky. [Modern offshorization of business in the construct of national fiscal security]. *Mizhnarodna ekonomichna polityka*, 1, 70–112. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Мер_2019_1_6 (data zvernennia 11 kvitnia 2022 r.) (in Ukrainian).
6. Lehan I. M., Suprunova I. V. (2021). Ofshorni yurysdyksii yak instrument tinizatsii ekonomiky ta transnatsionalnoi zlochynnosti. [Offshore jurisdictions as a tool for shadowing the economy and transnational crime]. *Pravo ta derzhavne upravlinnia*, 2. 133–139 (in Ukrainian)
7. Cheberiaiko O. V. (2014). Sutnist ofshornoj finansovoi diialnosti ta yii vplyv na ekonomiku Ukrainy. [The essence of offshore financial activities and its impact on the economy of Ukraine]. *Aktualni problemy mizhnarodnykh vidnosyn*, 118(2). 46–59. Retrieved from: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/apmv_2014_118\(2\)_7](http://nbuv.gov.ua/UJRN/apmv_2014_118(2)_7).

8. Ofitsiyni sait International conrortium of inverstigative journalists (2021). Offshore havens and hidden riches of world leaders and billionaires exposed in unprecedented leak. URL: <https://www.icij.org/investigations/pandora-papers/global-investigation-tax-havens-offshore/#:~:text=At%20least%20%241.13%20trillion%20is,for%20Economic%20Cooperation%20and%20Development> (data zvernennia 9 kvitnia 2022 r.).

9. Ofitsiyni sait Company Express (2021), Ofshory. Pytannia, yaki chasto zadaiut (FAQ), URL: <https://company-express.com/ua/%D0%BF%D0%B8%D1%82%D0%B0%D0%BD%D0%BD%D1%8F/> (data zvernennia 9 kvitnia 2022 r.) (in Ukrainian).

10. Ilin, V, Kuzmych, S. (2020). Optymizatsiia podatkovoho tiaharia pidpriumstv: vitchyzniani ta zarubizhnyi dosvid. [Optimization of the tax burden of enterprises: domestic and foreign experience]. *Institut bukhhalterskoho obliku, kontrol ta analiz v umovakh hlobalizatsii*. 1, 29–37 (in Ukrainian).

11. Ofitsiyni sait PwC Global. (2020). Report Paying Taxes 2020 from World Bank Group and PwC, Retrieved from: <https://www.pwc.com/gx/en/paying-taxes/pdf/pwc-paying-taxes-2020.pdf> (data zvernennia 10 kvitnia 2022 r.).

12. Tiutiunyk, I. V., Kobushko, Ya. V. (2018). Instrumenty minimizatsii podatkovoho navantazhennia ekonomichnymy subiektamy v Ukraini: porivnialnyi analiz ta efekty vid zastosuvannia. [Tools for minimizing the tax burden on economic entities in Ukraine: a comparative analysis and effects of application]. *Ekonomichnyi analiz*, 28,4. 122–130 (in Ukrainian).

13. Ofitsiyni sait CASE Ukraina. (2021). Porivnialnyi analiz fiskalnoho efektu vid zastosuvannia instrumentiv ukhlyennia/unyknnia opodatkuvannia v Ukraini: 2021 [Comparative analysis of the fiscal effect of the use of tax evasion / avoidance instruments in Ukraine: 2021]. Retrieved from: https://case-ukraine.com.ua/content/uploads/2020/09/CASE_Tax-avoidance.pdf (in Ukrainian).

14. Katurshyn, B. (2021). Lahidna deofshoryzatsiia [Gentle deoffshorization]. *Ekonomichna pravda*, Retrieved from: <https://www.epravda.com.ua/columns/2021/12/8/680496/> (data zvernennia 11 kvitnia 2022 r.) (in Ukrainian).

15. Ofitsiyni sait Ministerstva ekonomiky Ukrainy. (2021). Tinova ekonomika. Analitychna zapyska. Zahalni tendentsii u sichni – veresni 2021 r.

16. Hordiichuk, D. (2022). Tinovyi sektor v Ukraini siahaie 31 % za nepovnyi 2021 rik. [The shadow sector in Ukraine reaches 31 % in less than 2021]. *Ekonomichna pravda*. Retrieved: <https://www.epravda.com.ua/news/2022/02/10/682262/> (data zvernennia 11 kvitnia 2022 r.) (in Ukrainian).

17. Hobela, V. V. (2020). Ofshoryzatsiia ekonomiky v konstrukti ekonomichnoi bezpeky derzhavy [Offshorization of the economy in the construct of economic security of the state], *Scientific Horizons*, 23, 12. Retrieved from: http://ir.znau.edu.ua/bitstream/123456789/11515/1/SH_2020_23_12_109-120.pdf (data zvernennia 11 kvitnia 2022 r.) (in Ukrainian).

O. P. Podra, Kh. B. Stambulska
Lviv Polytechnic National University

OFFSHORE JURISDICTIONS AS A TOOL OF MINIMIZATION OF TAX BURDEN

© Podra O. P., Stambulska Kh. B., 2022

The importance of offshore jurisdictions as a tool to minimize the tax burden is researched in the article. The main reasons for the emergence and development of offshore zones, which include money laundering, reducing tax pressure, protection and increase of assets, optimization of transaction costs, lack of bureaucracy and over-regulation, risk management are analyzed. Thus, the main purpose of the emergence and development of offshore jurisdictions is a certain disagreement between the state, which seeks to fully control the financial situation within national borders, and citizens who do not want to be controlled and give their profits in the form of taxes.

Offshore jurisdictions are also a tool for shading the state's economy. It was found out that the use of offshore schemes has a negative impact on the state economy, in particular through tax evasion leads to reduced fiscal flows, deteriorating economic environment, negative macroeconomic consequences, including balance of payments distortion, withdrawal of capital, additional pressure on the exchange rate, deepening corruption schemes. It is established that one of the reasons for the popular-

ity and spread of offshore is favorable conditions for investment and business development. Part of the capital withdrawn from the country is later returned in the form of foreign investment. Such investments in the modern economy are called «round-trip» investments.

A number of measures have been proposed to combat the minimization and optimization of taxation and tax evasion, the use of offshore zones, in particular, the control of transfer pricing; providing conditions for coverage of real financial results by business entities; regulation of offshore jurisdictions at the legislative level, improvement and compliance with current tax legislation; control over intentional distortion or change of information on the tax base; exercising control over the conduct of export operations with the use of intermediaries, which are companies located in offshore zones; identification and liquidation of affiliated companies, branches, which are registered in offshore jurisdictions.

Key words: offshore jurisdiction, tax burden, shadow economy, foreign direct investment.